

Nr 200.

Av herr **Nordenson**, *angående förstärkning av statens organisationsnämnd.*

1943 års riksdag beslöt, att det inom riksräkenskapsverket bl. a. skulle upprättas statistik över antalet i statens tjänst anställda personer. Sådan statistik har också upprättats per den 1 januari åren 1944, 1946 och 1948. Enligt uppgift lär statistiken, som kommer att publiceras i riksräkenskapsverkets årsbok 1949, utvisa en betydande ökning av antalet i statens tjänst anställda. Ämbetsverkets undersökning omfattar över 305 000 personer, som den 1 januari 1948 voro anställda i statens eller statskyrkans tjänst eller vilkas avlöning till huvudsaklig del utgått av statsmedel. Om man för att taga ett exempel granskar gruppen »tjänstemän i den allmänna civilförvaltningen» finner man, att berörda kategori 1 januari 1944 omfattade 43 111, 1 januari 1946 45 788 och samma tid 1948 52 557 personer, vilket innebär en ökning under den första tvåårsperioden med 6,2 % och under den andra med 14,8 %. En i så hastig takt fortskridande ansvällning av statsapparaten måste betraktas såsom mycket betänkelig med hänsyn bl. a. till det i nuvarande ekonomiska läge särskilt starka kravet på ökad produktion och ökad sparsamhet med statsmedel.

Att åskilligt kan göras för att nedbringa antalet befattningshavare inom statsförvaltningen framgår bl. a. av 1948 års av statsrevisorerna avgivna berättelse angående statsverket. I § 20 under femte huvudtiteln beröra de frågan om samordning av vissa arbetsuppgifter hos statliga och statsunderstödda förvaltningsorgan i residensstäderna. De anföra bl. a.: »Den avsevärda utökningen under senare år av den statliga förvaltningsapparaten har bl. a. resulterat i tillskapandet av ett flertal nya lokalförvaltningar och utbyggnad av redan befintliga sådana förvaltningar, främst länsstyrelserna. Bland nytillkomna självständiga förvaltningar märkas vägförvaltningar, länsarbetsnämnder, lantbruksnämnder och länsbostadsnämnder; hushållningssällskap och skogsvårdsstyrelser ha vid genomförda omorganisationer erhållit delvis förändrad karaktär. Vad länsstyrelserna beträffar, ha betydande förstärkningar av arbetskrafterna nödvändiggjorts till följd av tillkomsten av nya arbetsuppgifter, främst genom uppbořdsreformen och folkbokföringen. Vidare må nämnas den mera krisbetonade förvaltningen, vilken utövas av dels krisstidsstyrelser, dels ock permanenta organ, närmast länsstyrelser och länsarbetsnämnder.

De nytillkomna lokalförvaltningarna äro med få undantag förlagda till residensstäderna. Den statliga förvaltningsapparaten i dessa städer har till

följd härav under loppet av några år nått en högst betydande storleksordning. Förutom ovan nämnda myndigheter finnas i residensstäderna vidare ett flertal mer eller mindre självständiga statliga institutioner och organ, såsom länsarkitektkontor, lantmäteriorganisationen, statens bilinspektion, fattigvårds- och barnavårdsinspektionerna, yrkesinspektionen, skyddskonsulentorganisationen m. m. Även de affärsdrivande verkens distriktsorganisation är i stor utsträckning knuten till residensstäderna. En ytterligare utökning av förvaltningsapparaten i dessa städer torde inom den närmaste tiden vara att förvänta. Sålunda äro en del lokalmyndigheter, såsom länsbostadsnämnderna och delvis även lantbruksnämnderna, ännu icke fullt utbyggda, varjämte inrättandet av en del nya organ torde kunna förväntas som resultat av pågående utredningar. — Genom tillkomsten av de nya självständiga förvaltningarna och organen ha länsstyrelserna i viss mån förlorat sin ställning som samordnande lokal representant för staten.

Till icke oväsentlig del äro de arbetsuppgifter, som åvila här ifrågavarande olika myndigheter, av i huvudsak ensartad karaktär. Närmast gäller detta de allmänt administrativa och kamerala uppgifterna samt en del mera rutinmässigt arbete, som plägar anförtros åt biträdespersonal. Även andra uppgifter, vilka icke äro av för vederbörande förvaltning specifik natur, förekomma dock. Bland personal, som sysselsättes med här avsedda uppgifter, må nämnas kamrerare, bokhållare, kassörer, kontors- och kansliskrivare, kontorister, kansli-, kontors- och skrivbiträden, ritare och ritbiträden, expeditiions- och kontorsvakter m. fl.»

Statsrevisorerna framhålla vidare, att de genom stiekprov verkställt en undersökning — avseende endast en del av de till residensstäderna knutna förvaltningsorganen — i vad mån samordning de olika myndigheterna och organen emellan kommit till stånd i fråga om handhavandet av arbetsuppgifter av gemensam natur. De konstatera, att den av dem verkställda utredningen synes ge belägg för att någon sådan samordning, med enstaka undantag, icke förekommer.

I anslutning härtill uttala revisorerna bl. a. följande: »De statliga och statsunderstödda myndigheterna och institutionerna i residensstäderna ha under senare år undergått en stark expansion. En fortgående utökning torde inom den närmaste tiden vara att emotse, särskilt såvitt angår nytillkomna myndigheter. Den redan tidigare relativt omfattande statliga förvaltningsapparaten i dessa städer kan därför beräknas komma att svälla ut än ytterligare. Det framstår då som naturligt att söka tillvarataga alla möjligheter att genom effektivisering av arbetet nå besparingar. Sådana besparingar äro påkallade ej enbart för nedbringande av statsutgifterna utan kanske framför allt ur synpunkten av att tillgången till arbetskraft i den direkta produktionen icke skall ytterligare nedgå genom ökat behov av personal för förvaltningstjänst och därmed jämförligt arbete.» Den sist citerade satsen ger ett utmärkt uttryck för denna motions syftemål.

Statsrevisorerna fortsätta: »Effektiviseringen bör givetvis i första hand in-

riktas på varje myndighets och institutions interna organisation. Det ligger emellertid nära till hands att eftersträva en inbördes rationalisering även i fråga om handläggningen av arbetsuppgifter, som äro av i huvudsak likartad karaktär hos flera myndigheter. Sådana arbetsuppgifter äro främst allmänt administrativa och kamerala göromål ävensom biträdesarbete av olika slag. Den härmed sysselsatta personalen utgör en mycket betydande andel av den totala förvaltningspersonalen.»

Till slut förorda statsrevisorerna, att den undersökning av förhållandena på här ifrågavarande område, som erfordras, snarast bör komma till stånd och bör anförtros åt statens organisationsnämnd.

Det torde vara uppenbart, att det är synnerligen angeläget, att forcerade åtgärder för effektivisering av statsförvaltningen vidtages. Inom alla läger är man i dag ense om att de nuvarande ekonomiska svårigheterna bäst bekämpas genom ökad produktion och ökad sparsamhet, såväl enskild som offentlig.

Fråga är emellertid, om statens organisationsnämnd har erforderliga resurser att snabbt utföra ovannämnda och andra lika betydelsefulla uppgifter. Så torde icke vara fallet. Organisationsnämnden består av en generaldirektör, en kanslichef, en ständigt tjänstgörande styrelseledamot samt 36 experter, 30 på den militära och 6 på den civila sidan. Att denna stab icke förslår långt för de många och krävande uppgifter, som föreligga, torde vara uppenbart. En förstärkning eller omorganisation av statens organisationsnämnd, åsyftande en ökning speciellt av antalet civila experter, synes alltså vara mycket angelägen. De medel, som anslås härför, komma säkerligen att visa sig vara väl använda.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla dels om en skyndsam utredning, åsyftande en förstärkning av statens organisationsnämnd, och dels att Kungl. Maj:t redan för innevarande års riksdag ville framlägga de förslag, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 23 januari 1949.

Harald Nordenson.
